

Fuguet, 1995: FUGET SANS, Joan. "L'arquitectura dels Templers a Catalunya". Barcelona: Rafael Dalmau Editor. p. 282-285.

Garcia, 1986: GARCIA CARRERA, Raimundo. "Esglésies i capelles romàniques de Caldes de Montbui". Col Monografies Vallesanes, n. 2. Terrassa: Editorial Ègara, pp. 31-32

Garriga, 1997: GARRIGA CASSART, Francesc. "Apunts d'història de Sant Feliu de Codines". Sant Feliu de Codines

Gibert, 1975: GIBERT, Pere. "Palau Solitar "títol de glòria", Barcelona: Editorial Escudo de Oro.

Martí, 1975: MARTI BONET, J. M^a. "Santa Maria de Palau Solitar", dins "La Vanguardia". Barcelona 5 d'Octubre 1975

Massana, 1978: MASSANA, Carme. "Palau-Solità", dins "Gran Enciclopèdia Catalana", vol. 11, p. 206.

Masagué, 1991: MASAGUÉ i TORNÉ, Josep M. "Santa Maria de Palau-Solità. Arquitectura" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 129.

Masagué, 1991a: MASAGUÉ i TORNÉ, Josep M. "La Comanda de Palau i Santa Magdalena de Palau-Solità. Arquitectura" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pp. 130-131.

Morera, 2002: MORERA CAMPRUBÍ, Jordi. "Memòria de la intervenció arqueològica a Santa Magdalena de Palau-Solità". Barcelona: Servei d'arqueologia de la Generalitat de Catalunya

Moreu-Rey, 1962: MOREU REY, Enric. "La rodalia de Caldes de Montbui". Barcelona: ed. Teide, p. 117.

Piquer, 1991: PIQUER i FERRER, Esperança. "Castell de Plegamans. Història" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 131

Piquer, 1991: PIQUER i FERRER, Esperança. "Castell de Montbui. Història" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 297.

Pladevall, 1991: PLADEVALL i FONT, Antoni. "Sant Mateu de Montbui. Història" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pp. 298.

Roig 1991: ROIG i DEULOFEU, Albert. "El marc històric. Vallès Occidental" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 30.

Traveset, 1991: TRAVESSET i QUERALTÓ, Magí. "Castell de Plegamans. Arquitectura" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 132

Traveset, 2002: TRAVESSET i QUERALTÓ, Magí. "Una torre de defensa, origen del castell de Plegamans, entre el coll de Finestrelles i el castell de Montbui" dins, "Finestrelles. Núm. 12". Barcelona: Centre d'Estudis Ignasi Iglésias, pp. 257-274.

Vall 1975: VALL, Ramon. "Sant Mateu de Montbui" dins, "Butlletí Unió Excursionista de Sabadell", núm. 36. Sabadell: UES., pp. 8-9

Vall 1991: VALL, Ramon. "Santa Maria de Palau-Solità. Història" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 128

Vall 1991a: VALL, Ramon. "La Comanda de Palau i Santa Magdalena de Palau-Solità. Arquitectura" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 130.

Vall Masvidal 1983: VALL, Ramon, MASVIDAL, Agustí. "El romànic del Vallès". Sabadell: ed. AUSA. 1983. Santa Maria de Palau-Solità, pp. 182-183; Santa Magdalena, pp. 184-185; castell de Montbui, pp. 140-141

Vilaginés, 1990: VILAGINÉS, Jaume. "Els Templers al Vallès". "Notes", n° 4. Mollet del Vallès: Centre d'Estudis Molletans: pp. 9-27.

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 147

25 de gener de 2015

EL VALLÈS ORIENTAL

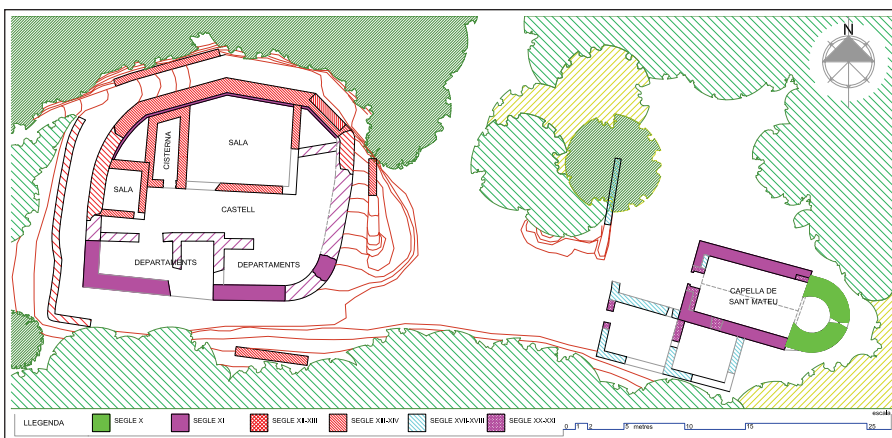
CASTELL DE MONTBUI (BIGUES I RIELLS)

El conjunt format pel castell i per la capella de Sant Mateu ocupa una esplanada que corona el turó on hi són edificats, tot i que el castell ocupa la part més elevada (uns 3 metres més alt que la capella).

Les restes que ens han arribat ens dibuixen un edifici de forma poligonal convexa, de mesures, 21,40 m en el sentit d'est-oest i 18,50 en el de nord-sud. Té panys que s'uneixen en angle i d'altres que es fonen en una curvatura sense solució de continuïtat. La planta es pot assimilar a un rectangle, on un dels costats, el de tramuntana és convex i format per tres panys que s'uneixen en angles molt obtusos; el de llevant és lleugerament curvilini i té les unions amb el de tramuntana i migjorn arrodonides; el de migjorn és més o menys lineal que es troba amb el de ponent en angle recte; i el costat de ponent torna a ser curvilini i es troba amb el de tramuntana formant un angle obtús com els del costat de tramuntana. Els panys de tramuntana són els únics que mantenen una alçada

CASTELL DE MONTBUI. Façana de tramuntana.

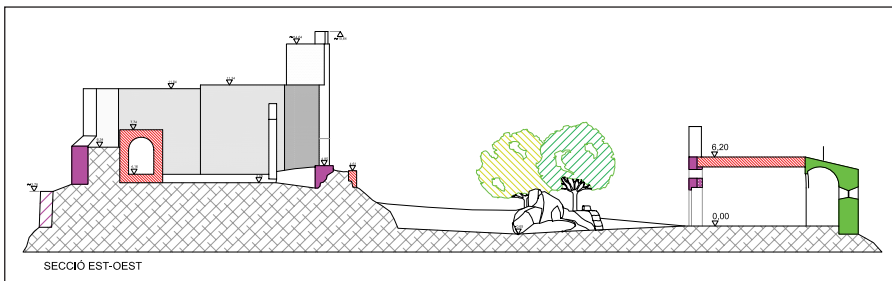

CASTELL DE MONTBUI. Planta del castell i de la capella de Sant Mateu.

considerable, tot i que no sembla que assoleixin l'alçada original de quan eren actius, els altres són, pràcticament, a ras de terra, tot i que en queden fragments que presenten una alçada que van fins els 2 o 3 metres d'alçada.

Dins d'aquest polígon hi ha les restes de tres cambres, una encara és coberta i sembla que havia estat una cisterna; de les altres dues, la situada a llevant és una gran estància adossada, com la cisterna, al mur de tramuntana, amb unes mesures de 8,4 m en sentit est-oest i una mitjana de 7,33 m en el nord-sud; la tercera, de mesures força més reduïdes, s'adossava al mur de ponent; les mesures d'aquesta són, 2,80 x 3,40 m. Hi ha fragments d'altres murs que sembla que formaven un doble encerclament.

Els panys de tramuntana de la muralla tenen una alçada de 7,50/7,90 m, els de la banda de ponent i una alçada de 12,16 m, el de llevant, part que, a causa d'una esquerdada vertical molt important, presenta un perill molt greu d'enfonsament. Aquest mur assoleix pel costat de l'exterior una alçada d'uns 16,50 m. El gruix d'aquests murs és decreixent, va de l'1,40 m, la part

CASTELL DE MONTBUI. Secció del castell i de la capella de Sant Mateu.

d'accés, oberta molt més tard. La porta d'accés, situada en el mur de ponent, té un arc de mig punt fet amb dovelles de pedra calcària, de mida mitjana, força ben carejades. Actualment s'ha reconstruït el portal tot restituint les dovelles de mig arc i les pedres del brancal de la banda de la dreta, que havien estat sostretes.

Els murs exteriors són llisos sense cap ornament i es troben amagats per edificacions posteriors.

Sobre la testera de la façana de ponent s'alça un petit campanar de paret, d'un sol ull, desplaçat del seu eix.

L'aparell dels murs d'aquest edifici és fet amb pedra de paredar de mida força gran i disposada en filades horitzontals no gaire uniformes. A la façana de ponent la mida de les pedres es redueix i les filades es fan més uniformes.

Aquest edifici, en part, sembla anterior a l'ús que en va fer l'ordre del Temple al segle XII; potser reconstruïren un edifici anterior del qual quedava l'absis i part del mur de migdia. Aquest mur, per les característiques de l'aparell i també de la finestra, es podria datar com una obra del segle XI o anterior; de l'absis no en podem saber res, tot i que sembla, per la seva disposició respecte al mur de tramuntana de la nau, anterior a aquesta. La nau i el mur de ponent es podrien correspondre amb la data en què s'estableix la comanda a Palau, entre el 1140 i el 1160.

josep m masagué i torné, arqte.

BIBLIOGRAFIA

- Anglada, 1991:** ANGLADA i BAYÉS, Manuel. "Sant Mateu de Montbui. Arquitectura" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pp. 298-299.
- Bolós, 1991:** BOLÓS i MASCLANS, Jordi. "Castell de Montbui. Arquitectura" dins, "Catalunya Romànica. Vol. XVIII. Vallès Occidental i Vallès Oriental". Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 298.
- Busquets, 1970:** BUSQUETS i MOLAS, Esteve. "Plegamans, una història de deu segles". Barcelona: Impremta Fidel.
- Castells, 1991:** CASTELLS MANENT, Tomàs. "Breu història del castell de Plegamans". Palau Solità i Plegamans: Qu4trepins. Quaderns de cultura
- Català, Braso, 1969:** CATALÀ i ROCA, Pere, BRASO i VAQUES, Miquel. "Comanda de Palau-Solità i Castell de Plegamans". Dins "Els Castells Catalans", Vol. II. Barcelona: Rafael Dalmau Editor. p. 93-96
- Català, Braso, 1969a:** CATALÀ i ROCA, Pere, BRASO i VAQUES, Miquel. "Castell de Montbui". Dins "Els Castells Catalans", Vol. II. Barcelona: Rafael Dalmau Editor. p. 189-197.
- Fuguet, 1990:** FUGET SANS, Joan. "Els Templers a Barcelona". "L'Avenç", nº 133, gener. 1990. Barcelona: p. 10

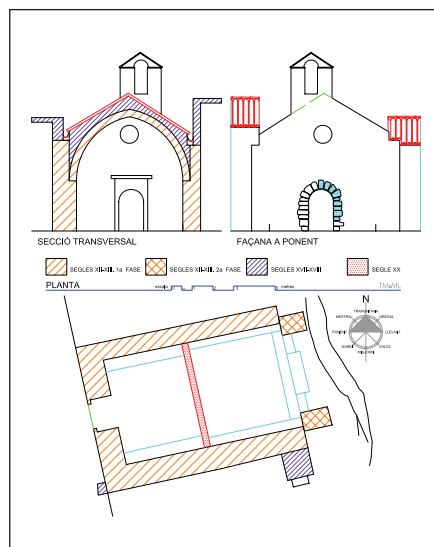
trencant només les cares, per tal d'aconseguir un bon assentament de les pedres i un parament més o menys llis.

Els paraments d'aquesta muralla donen un aire auster, sense ornaments ni elements innecessaris que destorbin la funcionalitat característica d'aquests convents templers rurals.

La tipologia d'aquesta estructura entra de ple en la línia dels convents templers rurals sorgits al llarg del segle XII. Ara tot es troba molt degradat i els murs s'han aprofitat per a coberts o edificis auxiliars tardanes.

SANTA MAGDALENA (PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS)

Santa Magdalena és un edifici petit i senzill d'una sola nau amb absis que és situat dins el recinte del convent que l'ordre del Temple tenia a Palau. La nau, de planta rectangular (8,70 m de llargada per 5 m d'amplada), és coberta per una volta de canó seguit generada per un arc apuntat. L'absis és també, segons es pot deduir de les restes que encara es conserven *in situ*, de planta rectangular; es troba quasi completament enrunat a causa d'un esllavissament de terres que va sofrir, ja fa molt de temps, el marge sobre el qual era situat. Hom va partir la nau, amb un mur d'obra i un entresolat, per tal de poder aprofitar una part, que encara oferia garanties d'estabilitat, com a magatzem agrícola.

SANTA MAGDALENA. Planimetria de la capella.

L'absis és més estret que la nau i hi va a parar directament, formant un simple reclau de transició. En aquest punt i a causa de l'ampla esquadra oberta en el costat de tramuntana, provocada per esllavissada, és possible observar la manera com estava unida la nau amb l'absis; se'n treu la conclusió que no hi havia tal unió, almenys en aquest costat, i que aquests dos cossos van ser construïts en diferent moment, primer l'absis i després la nau.

Rebia la llum per una finestra situada en el mur de migdia, ara tapiada, que era rectangular i d'una sola esqueixada. Hi ha una finestra circular en el mur ponent, sobre la porta

CASTELL DE MONTBUI. Cara interior de la muralla amb restes del mur que delimitava una de les sales.

baixa a uns 45/50 cm a la part més alta repartits en tres trams; el primer tram té una alçada mitjana d'uns 5,60 m, a sobre hi continua un segon tram de 7,00 m, amb un guix de 1,20 m; el tercer assoleix una alçada d'uns 4,30 m i un guix d'uns 75 cm. Aquests són fets amb pedres sense cap mena de treball de talla, que es van disposar en filades horitzontals de 15 a 20 cm d'alçada, força uniformes. Les pedres són molt irregulars fins el punt d'haver-ne de posar d'inclinades, o de dretes, per poder mantenir l'horitzontalitat de la filada. Els angles entre els costats d'aquest mur amb el de ponent són per la banda exterior reforçats amb carreus força grans, fets amb pedra d'esmolar (pedra de gres de color vermell). Sembla que per a la construcció d'aquest castell es va utilitzar pedra extreta de les runes del poblat ibèric del Puig Alt del Viver, molt proper al de Montbui.

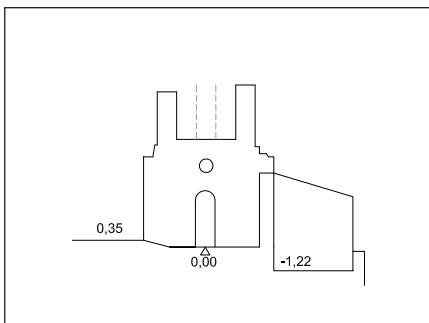
La datació és complexa, com diu Jordi Bolós, ja que si l'aparell dels panys de tramuntana pel costat de dins ens podria donar una datació del segle X, el de la banda de fora i les cantoneres, ens acostaria cap a una reconstrucció força més tardana que se situaria cap al segle XIV. Els murs de les estructures interiors semblen ser d'època romànica.

SANT MATEU DE MONTBUI (BIGUES I RIELLS)

Malgrat que forma part del conjunt del castell, era en els inicis una parròquia independent amb un terme que es repartia amb les actuals parròquies de Bigues, Caldes de Montbui i Sant Feliu de Codines.

Va ser una de les set parròquies de la Baronia de Montbui, que el comte Ramon Berenguer I va cedir a Mir Geribert l'any 1058, per acabar amb les disputes patrimonials que es portaven entre mans.

Aquest Mir Geribert era nebot de Gombau de Besora el qual tenia el domini del castell i terme de Montbui des de l'any 992.

SANT MATEU DE MONTBUI. Façana de ponent.

SANT MATEU DE MONTBUI. Interior de la nau, al fons l'absis que sobrepassa la semicircumferència.

Era una parròquia amb molt pocs feligresos, per la qual cosa va ser unida, l'any 1156, a la de Bigues però, el 1584, la van unir a la de Caldes de Montbui, tot i que el 1623 va retornar a Bigues. Tal com va passar a altres llocs, l'església de Sant Mateu va ser traslladada al pla, prop de la masia de can Carreres, durant el segle XVIII. Tot i això, va perdre la funció de parròquia a final del segle XIX.

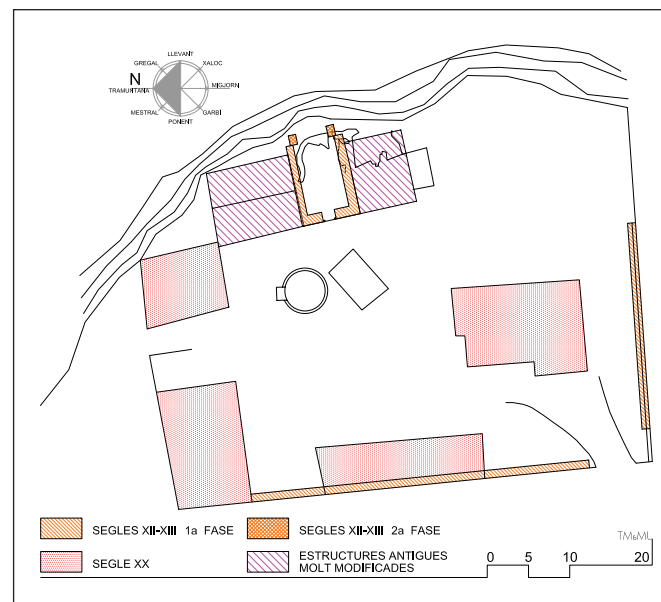
L'edifici és una senzilla capella d'una sola nau de planta rectangular i coberta amb una volta de canó seguit que és generada per un arc de punta d'ametlla. A la banda de llevant, s'hi obre un absis de ferradura, per dins, i semicircular per fora, cobert per una volta que sobrepassa el quart de cercle.

L'aparell és fet amb pedra mitjana sense treballar que és disposada en filades horitzontals no gaire regulars, tot i que a la façana de tramuntana hi ha les 8 o 9 filades inferiors que són amb pedra lleugerament desbastada i col·locada amb

SANT MATEU DE MONTBUI. Absis de la capella.

més uniformitat. A l'absis també es pot veure un fonament que no es correspon amb els murs que té a sobre. Totes les cantoneres són fetes amb carreus més ben treballats i de mida una mica més grans. De tota manera aquest edifici ha sofert moltes reparacions que han desfigurat l'aparell al mur de migjorn i la part alta del de tramuntana. La cantonera de la nau amb la unió de l'absis sembla refeta modernament.

CASA DEL TEMPLE DEL VALLÈS. Planta general de la casa o granja del Temple de Palau-Solità.

poques filades. Del pany de llevant, igual que l'absis de la capella, va desaparèixer amb un esllavissament del marge que dona sobre la riera de Caldes.

El sòl actual de l'interior del recinte és molt més elevat que el de l'exterior, excepte en el mur de tramuntana on estan quasi a la mateixa alçada.

De les dependències que havien de formar part de la casa templera no en queden restes clarament identificables com a tals, només les construccions existents a cada costat de la capella deixen entreveure trossos de murs amb aparell de factura medieval, però en general són de construcció més moderna.

L'aparell dels murs és fet amb pedra de paredar de mida mitjana i disposada en filades horitzontals força regulars. L'interior del mur és ple de reble i morter de calç, cosa que li dona una duresa especial. Hom ha treballat la pedra a cop de maceta,

COMANDA DEL TEMPLE DEL VALLÈS. Muralla de tanca i defensa.

formen un regruix dels murs de la nau. La resta de la coberta de la nau és una volta de maó realitzada modernament.

L'aparell dels murs de la nau actual són fets amb pedra de mida mitjana, grollerament treballada, disposada en filades horitzontals força regulars. L'aparell dels carcanyols dels formers és molt semblant al dels murs; només les pedres que formen els arcs presenten les cares vistes carejades. L'aparell dels murs de la capella de ponent és de reble barrejada amb morter de calç i presenta una disposició molt poc regular. El de la capella de llevant és potser una mica més endreçat però, tanmateix, no presenta unes característiques prou clares per poder-la considerar original.

Els murs de la nau d'aquest edifici no semblen anteriors al segle XII. Al segle XIII o XIV es va construir una nova volta, per la qual fou necessari reforçar els murs amb arcs formers. Aquesta volta es va ensorrar en l'incendi de principi del segle XIX, tot i que en va quedar el curt tram de migdia. El porxo de tramuntana i el campanar van ser construïts durant el segle XVI. Els murs actuals de les capelles laterals són ja de construcció posterior; potser la de ponent es podria datar com del segle XVI. De fet, caldria realitzar una prospecció arqueològica en el subsòl d'aquest temple per poder aclarir moltes d'aquestes incògnites.

CASA DEL TEMPLE DEL VALLÈS (PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS)

La Casa Templera del Vallès forma un recinte emmurallat de forma rectangular determinat per tres panys de muralla, dels quals els de migdia i ponent són els més ben conservats. El de ponent amb una llargada de 57,70 m, uns 4,5 m d'alçada i uns 0,90 m de gruix de mitjana, és el que, excepte l'obertura de dues entrades modernes, presenta un estat més ori-

COMANDA DEL TEMPLE DEL VALLÈS. Vista de les restes de la comanda, muralla i capella, juntament amb altres edificacions força més modernes.

Fa de molt mal donar una datació per aquest edifici, però és acceptada l'adscripció a l'època preromànica, en base a l'absis de ferradura i la poca uniformitat de l'aparell. De tota manera les cantoneres, així com l'arc d'acces a l'absis, ens poden fer retardar aquesta datació cap a dates més tardanes, possiblement quan varen refer la volta, segles XII-XIII, o potser cap al segle XIV, coincidint amb la reconstrucció dels panys del castell, quan devien reconstruir una bona part d'un edifici anterior.

EL VALLÈS OCCIDENTAL

CASTELL DE PLEGAMANS (PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS)

Sembla que aquest castell té un origen a l'època carolíngia en una torre de guaita rectangular, que segons l'arqueòleg Magí Travesset i Queraltó, havia estat construïda juntament amb els castells de Montcada i el de Montbui, per controlar els camins que comunicaven Barcelona, Barcino, amb Vic, Ausa; un dels quals és el camí de la Creu de Baduell, que sortint del pla de Barcelona pel coll de Finestrelles, passava per Mollet, Sant Feliu de Codines i Collsuspina. Aquest camí va per dalt de la serra, paral·lel a la riera de Caldes, per la riba esquerra, i passa pel costat del castell.

Sobre aquesta serra hi ha el nostre castell de Plegamans. La primera notícia documental d'aquest castell és, però, de l'any 1122, amb Guadall Gilabert de Plegamans com a senyor, encara que el lloc de Plegamans "Plicamanibus" ja surt esmentat l'any 965, en la donació d'unes terres que fa un personatge al monestir de Sant Cugat del Vallès. A l'edifici, s'hi

CASTELL DE PLEGAMANS. Façana de ponent, a l'esquerra la torre alt-medieval, a la dreta l'ampliació tardogòtica.

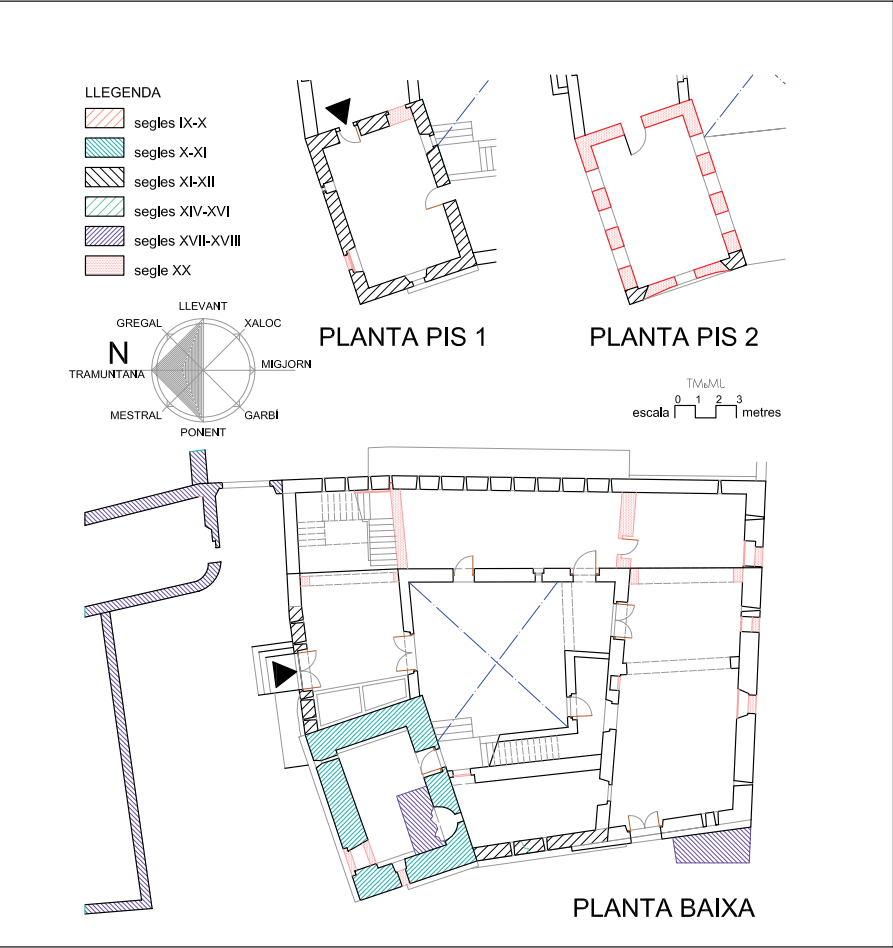
detecten restes que es poden atribuir a aquesta època. En el 990 surt en un document, els límits de Plegamans. Dels Plegamans, en sobresurt Ramon de Plegamans, que va ser lloctinent del rei Jaume I i va participar activament en la conquesta de Mallorca.

L'any 1371 en Pere de Citrà va comprar la jurisdicció de Plegamans, Gallecs i Palau-

Solità, però pocs anys després, el 1427, el rei Alfons el Magnànim va incorporar-la a la corona.

Més endavant, el 1441, amb el títol de Quadra de Plegamans és adquirit per n'Antoni de Vilatorta, mercader de Barcelona, al qual Alfons V va autoritzar refer el castell i el convertí, a més a més, en un castell Termenat. A finals del segle XVI el castell i el terme van anar a parar a les mans de la família Clariana.

El castell és un edifici de planta trapezoïdal amb pati central que es genera a partir d'una torre rectangular i un tancat amb muralles. La torre, o una reconstrucció, constitueix l'angle nord-oest del tancat. Aviat van ados-

CASTELL DE PLEGAMANS. Planta baixa del castell i planta primera i segona de la torre.

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Interior de la nau on podem veure el curt tram gòtic de l'entrada reforçat amb arcs formers.

En una visita pastoral de l'any 1574, el visitador va manar fer un passatge entre l'església i la rectoria per facilitar la custòdia i evitar robatoris.

L'any 1808 es documenten unes obres per reparar els desperfectes que va causar un incendi que la devia deixar força malparada, (Vall, 1991).

El passatge entre la rectoria i l'església va ser eliminat l'any 1933.

El que queda de Santa Maria de Palau-Solità no ens permet de tenir una idea clara de la tipologia a la qual pertanyia aquest temple. Tot i amb això encara manté, avui, moltes restes de l'antic edifici.

Tal com avui es pot veure, l'edifici té la planta en forma de creu, sense tenir en compte les ampliacions més modernes que s'hi han fet els últims temps, però cal pensar en la possibilitat que originàriament hagués estat de creu grega i amb una orientació perpendicular a l'actual. De fet, l'edifici actual és format per una nau orientada en el sentit de nord-oest a sud-est i dues

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Façana de sud-est.

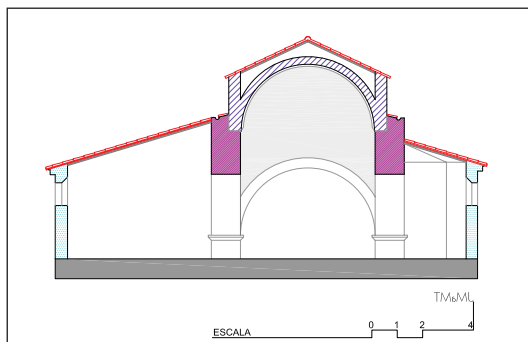
capelles, situades una davant de l'altra, més o menys a la meitat de la longitud de la nau. Aquesta s'allargà quan s'hi afegí un porxo de planta quadrada al costat del nord-oest. Aquest porxo és format per tres arcades, de les quals la central és tapiada. Actualment l'altar és situat en aquest indret.

Al costat sud-est queda un tram de nau cobert amb una volta de canó apuntada suportada per arcs formers que també tenen forma apuntada. Aquests arcs, dels quals en queda un i l'arrencada d'un altre, a cada costat,

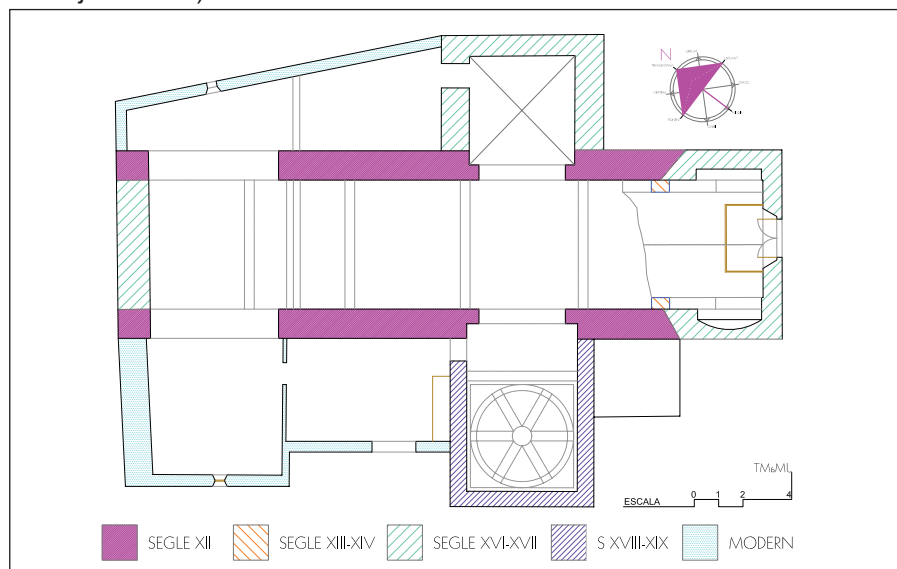
Com a parròquia no apareix fins l'any 1068, tot i que no va ser consagrada per Sant Oleguer, arquebisbe de Tarragona i bisbe de Barcelona, fins l'11 de novembre de l'any 1122 (segons una còpia feta l'any 1209, ACA, pergami Ramon Berenguer III, núm. 248). A la consagració, entre altres donacions, s'especifica la que correspon a l'espai que ha de

ser dedicat a sagrera, o cementiri, que va fer Ramon Miró i la seva muller Ermengarda, pel remei de les seves ànimes. La sagrera era constituïda, com era usual en aquella època, per un espai que circumdava l'església amb una amplada de 30 passes eclesiàstiques. En aquest cas, la mesura de 30 passes no és dona per tots els costats, sinó que eren 30 pels costats de llevant, migjorn i tramuntana, i només 20 passes pel de ponent.

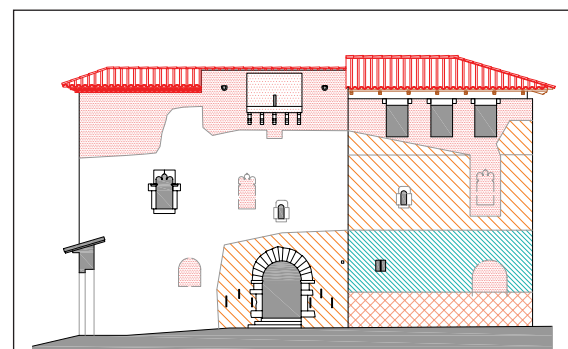
El 1307 el bisbe Ponç de Gualba va manà canviar l'orientació de l'església. El 1506 es va produir un incendi que va cremar gran part de l'edifici. Segons sembla va afectar el campanar i la volta de la nau, (Informació de l'Ajuntament).

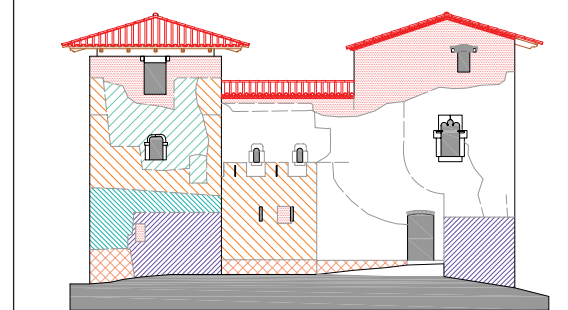
SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Secció transversal de l'església.

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Planta de l'església amb una aproximació de la seva cronologia.

FAÇANA A TRAMUNTANA

FAÇANA A PONENT

CASTELL DE PLEGAMANS. Façanes de tramuntana i de ponent del castell amb la representació dels diferents aparells que componen els murs de la torre. Cada aparell ens indica una cronologia diferent.

CASTELL DE PLEGAMANS. Interior de la planta baixa de la torre.

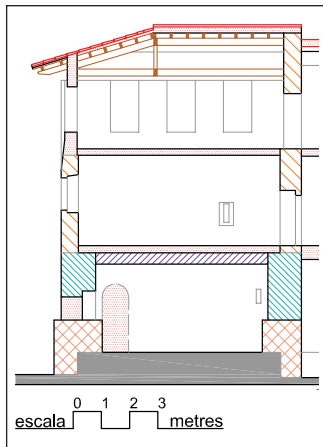
sar una nau pel costat de fora de la muralla de migjorn i, a continuació, en van construir una altra, adossada pel costat de dins de la muralla de ponent i més tard als costats de llevant i tramuntana deixant un pati central. Aquestes edificacions es varen construir quan la torre ja havia deixat de tenir una funció estratègica i van transformar tot l'edifici en un palau.

La torre és de planta rectangular, de mesures força generoses si ens atenem a la data que se li atribueix: té una llargada de 8,50 m per una amplada de 6,00 m i una alçada a l'entorn dels 10,46 m. Aquesta torre presenta els senyals d'importantes modificacions que se li han anat fent al llarg dels temps. Com era usual, en aquell temps, es construïen els murs de les torres de manera que a cada planta es reduïa el gruix, això es feia tant per reduir el pes i estalviar material com per facilitar la construcció dels sostres. A Plegamans aquests canvis de gruix coincideixen amb el canvi de cronologia. La part més baixa, en una alçada d'1,5 m i té un

CASTELL DE PLEGAMANS. Façana a tramuntana de la torre.

gruix de 1,40 m, ens mostra un aparell bast, de còdols irregulars lligats amb morter de calç i sorra, molt pobre. El mur continua amb un gruix de 1,20 m, fins a una alçada de 4,40 m, amb un aparell força semblant a l'anterior però en aquest cas els còdols són més

CASTELL DE PLEGAMANS. Secció de la torre mirant a tramuntana.

petits i més ben disposats. La continuació fins l'alçada de 7,84 m, té ja només un gruix de 65 cm. Aquests canvis de gruix creen uns relleixos en l'interior dels murs on descansen els sostres però, el de la part més baixa, aquest relleix es dona, en el mur de tramuntana, per la part exterior i en canvi, en els murs de llevant i ponent el relleix és pel costat de dins i no es corresponen en la situació d'un sostre.

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Façana actual de l'església orientada al sud-est.

La part baixa és datada entre els segles IX-X, que donaria una torre amb unes mesures semblants a l'actual, tot i que en desconexem l'alçada. De tota manera aquesta torre va ser reconstruïda, entre els segles X-XI i, més tard, entre els segles XI-XII, va ser ampliada en alçada uns 3,5 metres més. No podem saber si va ser una ampliació o una reconstrucció, si bé m'inclino més per aquesta segona possibilitat. L'accés a la torre era per un portal situat a la façana de llevant, a una alçada de 4,30 m.

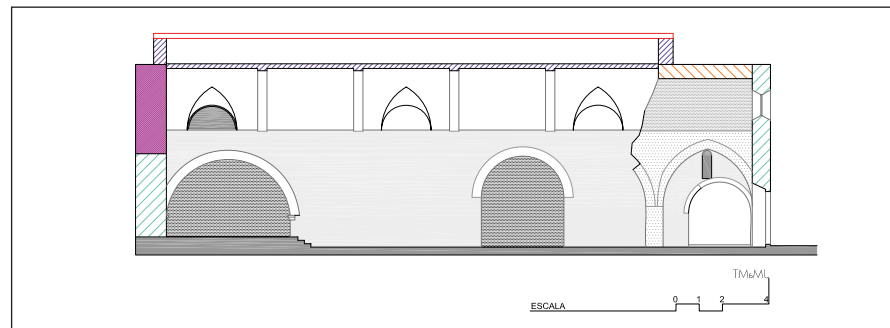
Entre els segles XIV i XVI es van construir les naus adossades a les muralles que tancaven el pati per convertir el castell en un palau gòtic.

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Interior de la nau amb el presbiteri actual al fons.

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ

Ramon Vall ens parla d'una referència donada per Pierre Bonnassie, que, l'any 981, una dona anomenada Ingelrada, deixa 4 egües a Santa Maria de Palau-Solità "pro sua dedicacione", (Vall, 1991), també Roig, (1991) que ho treu del doc. 14 de Miret i Sans, (1914). El 1003, en unes vendes de diferents terres hi surten com a límits l'església de Santa Margarida i terres que pertanyien a Santa Maria, que, per la situació i relació amb Santa Margarida hem de considerar que aquesta Santa Maria no pot ser altra que la de Palau-Solità.

SANTA MARIA DE PALAU-SOLITÀ. Secció longitudinal on podem veure les diferents reformes que ha sofert al llarg dels anys.